

nona e noho ana ranei i reira, ka ahei kia kiia kua takahi taua tangata i te ture.

48. E kore rawa e ahei kia haere ke atu, kia haria ketia ranei tetahi tangata e pangia ana, e whakaarohia ana ranei kua pangia e tetahi mate rere, ki tetahi atu whare, puni ranei, haunga ia mehemea e haria ana ki tetahi hohipera, kite kore i matua whakaetia e tetahi Neehi, Kai-tirotiro Kainga, Takuta ranei.

49. Mehemea ka puta he whakahau pera ma tetahi Kai-tirotiro, Neehi Maori, ma tetahi Takuta ranei, me kua rawa tetahi tangata e noho ana i roto i tetahi whare, puni ranei he mate rere kai reira e haere ki tetahi atu whare e nohongia ana e te tangata, ki tetahi atu takiwa ranei mehemea kaore he tiwhikete a tetahi takuta i a ia hei tohu kaore taua mate i a ia.

50. Kite mahia e tetahi tangata, kaore nei ia i te mea tohutohu na tetahi Takuta, Apiha o te Tari Whakaora ranei, tetahi turoro no waho atu o tana ake whanau, kite tuku ranei i nga tangata e pangia ana e te mate ki a hui ki roto i tona whare, ki a hui ranei ki tona kainga, ka ahei kia kiia kua takahi ia i te ture.

51. Kua rawa he kahu he paraikete etahi atu taputapu ranei o roto o te whare e haria ketia ki waho o tetahi whare he mate rere kai reira a i reira ranei, hei kakahu hei mahi ranei, kia tino oti ra ano aua mea katoa te rongoa e tetahi Neehi Maori, Kai-tirotiro Kainga, i raro ranei i nga tohutohu a tetahi takuta.

52. Kite takahia e tetahi tangata tetahi o enei paero 45, 46, 48, me te 50 ka ahei kia whainatia ia kia utu i te moni kia kua e neke atu i te rima pauna mo ia haranga; a kite takahia ko te paero 49, kia kua e neke atu te whaina i te rua tekau ma rima pauna.

(H.) NGA TANGIHANGA, HUI, ME NGA WHAKAMINENGA.

53. Ma te Komiti ano o te marae, takiwa ranei he tangihanga he hui he whakaminenga ranei kai reira e tu ana e whakahaere nga tikanga katoa e pa ana ki te ora o taua tangihanga, hui whakaminenga ranei.

54. Ma te Komiti e mea kia whakaritea nga tikanga e pa ana ki nga whare runanga, ara kia whakapaia, kia whakawhiwhia ki te hau pai, kia arai hoki te noho apiapi; kia whakapaia te marae me nga kauta, kia tika hoki te hari ke i nga paru me nga mea rukenga.

55. Ma te Komiti e whakarite nga whare-paku e tika ana, he mea e tau ana ki te whakaaro o te Apiha Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, o te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei, me wehe ke mo nga taane, me wehe ke ano hoki mo nga wahine: kia pai hoki te tiaki kia takoto ma tonu aua whare-paku.

56. Ma te Komiti e hanga he tikanga e kore ai e taka he mea kino ki roto ki nga wai inu me nga wai kai.

57. Ma te Komiti e whakarite he tikanga kia kore ai te wa e tu ana tetahi tangihanga, hui, whakaminenga ranei e neke noa atu i te wa e tika ana, kai whai huarahi e pa mai ai he mate ki te katoa.

58. Me kua rawa e tukua e te Komiti nga tangata e pangia ana e tetahi mate taumaha kia takoto ana i roto i tetahi whare runanga, engari me kaha tona tohe kia haria ketia ki tetahi atu whare e tu motuhake ana, ki tetahi teneti ranei, a ki o ratou ake whare ano ranei.

59. Kite paru kite mimi ranei tetahi tangata i roto i tetahi kainga kaore ki tetahi wahi i ko ke atu o nga wahi kua whakaritea hei peratanga kua takahi ia i te ture, a, e ahei ana kia whainatia kia utu ia i te moni kia kua e neke atu i te tekau hereni mo ia haranga.

60. Ka ahei kia whakaturia e te Komiti tetahi ropu whakahaere i te ora hei whakatutuki i nga tikanga o tenei tekiona. Ko nga moni e pau mo te whakahaere i nga mahi ka meingatia ma nga moni o te tangihanga, hui whakaminenga ranei e whakaa i runga i te tikanga kohikohi, i runga ranei i tetahi tikanga e whakaarohia e te Komiti e tika ana.

61. Ki te mea kaore he Komiti i Whakaturia hei whakahaere i te Ora mo tetahi kainga he tangihanga, hui whakaminenga ranei kai reira e tu ana, ma nga whanaunga tonu o te tupapaku ma nga kai-whakahaere ranei o te hui e whakatutuki nga tikanga o nga rarangi o tenei tekiona.

(I.) NGA WAI.

62. Ma te Kaunihera e hanga nga paero e pa ana ki nga wai inu me nga wai kai e tau ana ki nga ahuatanga o tona takiwa, i runga ano ia i ta te Apiha Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, i ta te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei e whakaae ai.

(J.) MO TE HAURANGI.

63. (1.) Kua he waipiro e tukua e haria mai, e inumia ranei ki roto ki tetahi pa, kainga Maori ranei i nga wa katoa.

(2.) Mehemea i tu tetahi hui nui i runga i te karanga, me tau ki runga i te tangata, i nga tangata ranei nana te karanga, te whiu mehemea ia, ratou ranei ka tuku, ka mea ranei kia

tukua he waipiro ki nga manuhiri ki te tangata whenua ranei, ki etahi ki tetahi ranei o ratou, kia kua e neke atu i te rima pauna.

(3.) Ki te kitea tetahi tangata e haurangi kino ana i roto tetahi kainga i tetahi hui Maori ranei, e ahei ana kia whiua ia ki te moni kia kua e iti iho i te rima hereni kia kua e neke atu i te kotahi pauna.

(4.) Tera e whai hara te tangata Maori, Pakeha ranei mehemea—

(1.) I a ia e haurangi ana, ka tomo ia ki roto i tetahi whare runanga, whare karakia, i tetahi atu whare ranei o te katoa i roto i te kainga.

(2.) Ka hari ia i te waipiro ki roto i tetahi kainga Maori.

(3.) Ka inu ia, ka mea ranei kia inu tetahi atu tangata i te waipiro i roto i tetahi whare runanga, whare karakia, whare ranei o te katoa.

A, ko taua tangata me whiu ki te moni, kia kua e iti iho i te rima hereni, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, a, kia kua e neke atu i te rua pauna mo ia haranga i muri iho.

(K.) NGA KAI-HOKO TAONGA.

64. Me pa enei tikanga e whai ake nei ki nga Inia, ki nga Ahiria, me era atu tangata harihari haere i te taonga hei hokohoko ki roto i nga kainga Maori o roto o te takiwa ara:—

(1.) Kia whiwhi rawa taua tangata ki te raihana a te Kaunihera ka ahei ai ki te hokohoko taonga i roto i nga kainga Maori o te takiwa.

(2.) Ko taua raihana me penei i te Ahua B, a ka whaimana mo te takiwa katoa o te Kaunihera a ko te utu mo taua raihana kia rua pauna.

(3.) Ka ahei te Tiamana, te Karaka ranei o te Kaunihera tetahi ranei o nga mema o te Kaunihera i whakamanaia e te Kaunihera hei pera ki te whakaputa i taua raihana.

(4.) Ko nga moni katoa e utua ana mo nga raihana me tuku ki te tari o te Kaunihera.

(5.) Ki te pokanoa te tangata kaore ona raihana ki te hokohoko taonga i roto i nga pa Maori o te takiwa ka whiua ia ki te moni kia kua e neke ake i te rima pauna.

Ka ahei te Tiamana, te Karaka ranei, tetahi mema ranei o te Kaunihera, te Tiamana ranei o te Komiti Marae o tetahi kainga, kai reira nei tetahi hui e tu ana, ki te whakaputa raihana ki tetahi tangata e hiahia ana ki te hokohoko taonga i taua hui, ko te utu mo taua raihana kia tekau hereni. Mo era atu ahua mahi hokohoko e rima hereni. Ko te mana o taua raihana mo te wa anake o taua hui, kua e roa atu. Ki te hokohoko taonga tetahi tangata i taua hui, a kaore ona raihana penei, kaore ranei ona raihana i raro i etahi atu o nga tikanga-whakahaere i runga ake nei, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu te rima pauna.

(L.) TE KAI-TUPEKA.

65. Ka whai hara te tangata, ahakoa he Pakeha he Maori ranei, e hoko ana, e hoatu ana ranei i te hikareti, i te tupeka, i te torori ranei ki tetahi tamaiti Maori kaore nei ano nga tau i eke ki te tekau ma rima, a e tika ana kia whiua ki te moni kia kua e neke atu i te rima pauna.

Ka whai hara tetahi tamaiti Maori, kaore nei ano i eke nga tau ki te tekau ma rima, mehemea ia ka kai i te tupeka, i te torori ranei, i te hikareti, i tetahi wahi ranei o te hikareti, a e tika ana kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te rima hereni mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatoru, mo ia haranga ranei o muri iho.

(M.) NGA PUREI MONI.

66. Ko te tangata, ahakoa he Maori he aha ranei, e hiahia ana ki te whakatu whare pirioke ki roto i tetahi kainga Maori, a ko te tangata Maori e hiahia ana ki te whakatu whare pirioke ki tetahi atu wahi i roto i te takiwa, haunga ia nga taone (engari nga rota Maori i roto i nga taone) me nga kainga Pakeha, me whiwhi i te tuatahi ki te raihana a te Kaunihera, ma te Kaunihera e whakaputa i runga i nga tikanga e whai ake nei:—

(1.) Ko taua raihana me penei i te Ahua C e mau nei i te Kupu Apiti.

(2.) Ko te utu mo taua raihana kia tekau pauna.

(3.) Ko te wa e mana ai taua raihana kia kotahi tau i muri iho i te ra i tuhia ai (haunga ia mehemea ka whakakorea e te Kaunihera i runga i nga tikanga i raro iho nei).

(4.) Ko nga whare pirioke me hanga kia whai huarahi mo te hau ki roto ki waho a me ata tiaki pai kia kua e paru.

(5.) Me puare nga whare pirioke i nga ra noa o te wiki, i waenganui i te 9 o nga haora o te ata me te 10 o nga haora o te po. Ko te tangata e takahi ana i tenei tikanga-whakahaere, ka ahei kia whiua